

STUDERANDENS ERFARENHETER AV
SVENSKINLÄRNING VID ETT
MEDBORGARINSTITUT

Kandidatavhandling

Mira Karppanen

Jyväskylä universitet

Institutionen för språk

Svenska språket

12.6.2012

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Mira Karppanen	
Otsake: Studerandens erfarenheter av svenskinläring vid ett medborgarinstitut	
Aine: Ruotsin kieli	Kandidaatin tutkielma
Vuosi: 2012	Sivumäärä: 30+4
Nykyään myös aikuisten täytyy kouluttautua ja kehittää itseään sekä vapaa-ajalla että työelämässä. Tähän tähtää myös elinikäinen oppiminen, jonka idean Unesco toi julkiseen keskusteluun 1960-luvulla. Elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta toimivat myös kansalaisopistot, jotka ovat kunnallisia aikuisoppilaitoksia. Niissä opiskelu tapahtuu yleensä iltaisin ja opintojen kirjo on laaja. Tutkielmani tarkoitus oli selvittää, miten aikuisopiskelijat opiskelevat ruotsia kansalaisopistossa. Tutkimuskysymykseni olivat: 1. Miten ruotsin opiskelu kansalaisopistossa eroaa opiskelijoiden aiemmista koulukokemuksista? 2. Mitä kielenoppimisen osa-alueita painotetaan eniten? 3. Keskittykö opiskelu pelkästään oppikirjan tehtäviin, vai ovatko he tehneet tehtäviä myös oppikirjan ulkopuolelta? Materiaalinkeruumetodinani käytin kyselyä, joka koostuu suurimmalta osin avoimista kysymyksistä. Kyselyyn osallistui yhteensä 25 aikuisopiskelijaa kolmesta eri ruotsin kielen ryhmästä. Saadakseni tarkempaa tietoa oppitunneista haastattelin myös heidän opettajaansa. Tutkimus toteutettiin kuitenkin vain yhdessä kansalaisopistossa, joten tuloksia ei voi yleistää aikuisopiskeluun sinällään. Tutkimuksen tuloksen osoittivat, että kansalaisopistossa opiskeleminen eroaa opiskelijoiden mielestä aiemmista oppilaitoksista siten, että kansalaisopistossa opiskelu on vapaampaa ja mukavampaa. Heillä ei ole kokeita ja oma edistyminen on jokaisesta opiskelijasta itsestään ja omasta motivaatiosta kiinni. Opetus on kansantajuisempaa ja suulliseen kielitaitoon ehditään keskittyä hieman enemmän kuin aiemmin. Tuloksista selvisi, että vaikka opiskelijat olivat osallistuneet kurssille oppiakseen lähinnä suullista kielitaitoa, kaikkia kielen osa-alueita painotettiin melko tasapuolisesti. Vastaukset vaihtelivat hiukan riippuen siitä, millä kurssilla opiskelijat olivat. Opiskelu keskittyy pääasiassa oppikirjan tehtäviin, ja sekä opettaja että oppilaat pitävät oppikirjaa erittäin tarpeellisena, koska kaikilla kolmella kurssilla keskitytään vasta kielen perusasioiden opetteluun. He ovat kuitenkin tehneet myös joitakin harjoituksia oppikirjan ulkopuolelta.	
Avainsanat: svenska språket, vuxeninläring, livslångt lärande, motivation	
Kirjasto/Säilytyspaikka: JYX	
Muita tietoja:	

INNEHÅLL

1 INLEDNING.....	4
2 BAKGRUNDSINFORMATION	5
2.1 Vuxeninläring	5
2.1.1 Självtstirt lärande	6
2.1.2 Livslångt lärande.....	7
2.2 Vuxenutbildning i Finland	9
2.3 Fritt bildningsarbete	10
2.4 Motivation	11
2.5 Tidigare studier	12
3 METOD OCH MATERIAL.....	12
3.1 Enkät.....	13
3.2 Undersökningens genomförande.....	14
4 RESULTAT	15
4.1 Enkät.....	15
4.2 Intervju	21
5 DISKUSSION	24
5.1 Studier vid medborgarinstitut	24
5.2 Undersökningsprocess	26
6 AVSLUTNING	27
LITTERATUR	28
BILAGOR	31

1 INLEDNING

Denna kandidatavhandling handlar om studerandes erfarenheter av svenskinläring vid medborgarinstitut och mitt syfte är att redogöra för hur studierna vid medborgarinstitut skiljer sig från studerandenas tidigare erfarenheter, vilka delområden av språkinläringen man betonade på den kurs som informanten deltog i och om lärandet på deras kurs koncentrerade sig mest på lärobokens uppgifter eller om de också hade haft övningar som inte finns i läroboken. Jag vill också få veta om studerande också själv kan påverka innehållet i lektionerna eftersom det inte finns någon nationell läroplan för svenskstudier vid medborgarinstitut.

Vuxenutbildningen erbjuder en möjlighet att studera för dem som vill repetera gamla färdigheter eller lära sig nya färdigheter som vuxna. När man studerar som vuxen är studier friare än tidigare eftersom man ofta inte har så stora krav som man hade i skolan. Vuxna behöver däremot en större motivation för att göra framsteg eftersom allt lärande beror på ens eget engagemang.

Ett mycket viktigt begrepp i vuxenutbildningen är *livslångt lärande*. Forskare anser att det alltid har funnits livslågt lärande men diskussion om livslångt lärande började först på 1960-talet. På 1990-talet blev livslångt lärande ett centralt begrepp inom pedagogiken. Enligt Nyssölä och Hämäläinen (2001: 10) är grundtanken i det livslånga lärandet att människan förmår att lära sig genom hela sitt liv och för att hon ska klara sig i livet måste hon lära sig under hela sin livstid.

Till livslångt lärande syftar också det fria bildningsarbetet som anordnar utbildning som betonar frivilligt lärande, gemenskap och delaktighet. Medborgarinstitut är ett exempel på lärosäten för fritt bildningsarbete. Syftet med medborgarinstitutet är att tillgodose lokala och regionala bildningsbehov. I dessa lärosäten kan studerandena själva välja vad de vill studera och utveckla sina medborgarfärdigheter (Lag om fritt bildningsarbete 21.8.1998/632.)

I denna studie undersöker jag bland annat om studerande själva kan påverka innehållet i lektionerna och vilka delar av språkinläringen man betonar vid medborgarinstitut. Som informanter hade jag tre grupper som studerar svenska vid ett medborgarinstitut i Mellersta Finland. Jag gjorde undersökningen med hjälp av en enkät och dessutom intervjuade jag läraren.

Jag inleder med att redogöra för bakgrundsinformation, sedan presenterar jag metoden och materialet som jag har använt. Efter metod och material analyserar jag resultaten och diskuterar dem. Till slut ger jag förslag på fortsatta studier.

2 BAKGRUNDSINFORMATION

I detta kapitel presenteras bakgrunden till denna undersökning. Jag redogör för vuxeninläring (avsnitt 2.1). Vidare redogörs för självstyrt lärande (avsnitt 2.1.1) och livslångt lärande (avsnitt 2.1.2). Dessutom presenteras vuxenutbildning i Finland (avsnitt 2.2) och fritt bildningsarbete (avsnitt 2.3). Till sist diskuteras kortfattat motivation och tidigare studier (avsnitt 2.4.).

2.1 Vuxeninläring

Numera måste också vuxna utveckla sig själva och utbilda sig. De måste lära sig nya kunskaper och färdigheter både i arbetslivet och på fritiden. Enligt Rogers (2004:17) finns det några saker som man ska hålla i minnet när det gäller vuxeninläring. Vuxna spänner sig ofta och förhåller sig negativt när de måste lära sig nya färdigheter. Hon anger att det finns många orsaker till detta. Man tänker ofta att vuxna inte behöver någon undervisning. Rogers (2004:17) påstår att många har negativa minnen från skoltiden när man hade en underordnad ställning som en elev.

Rogers (2004: 19) hävdar att vuxna redan har sina egna vedertagna vanor och begrepp och att många inte vill ifrågasätta dessa vanor och begrepp. Det är svårt för dessa människor att lära sig nya färdigheter och kunskaper. Hon anger att när man medger att man måste lära sig någonting medger mansamtidig att det är något fel på ens liv. Rogers synvinkel är intressant eftersom livslångt lärande är ett begrepp som nämns till och med i EU-lagstiftningen.

Enligt Rogers (2004: 24) riktas det några fördomar mot åldern. Hon påpekar ändå att det finns undersökningar som bevisar att ålderskillnader inte har en så stor betydelse när inlärningsprocesser är tydliga och praktiska. Rogers konstaterar att den viktigaste faktorn i inläringen är motivation. Läraren måste väcka och upprätthålla motivation eftersom det är mycket lätt för vuxna att hitta på förevändningar hur de kunde använda sin tid bättre.

Rogers (2004: 34) konstaterar att korttidsminnet är en viktig del av inläringen hos vuxna. När man åldras försvagas korttidsminnets kapacitet. När man undervisar vuxna lönar det inte

sig att bara föreläsa eftersom vuxna inte kan tillägna sig för mycket sådan information. Hon anser att man i vuxenutbildningen borde använda olika sätt att undervisa och utbyta tankar.

Enligt Kokkinen m.fl. (2008:11) betonar man nuförtiden starkt både kollektivitet och individualitet och man ser inläraren som en aktiv aktör som väljer, tolkar och behandlar information med stöd av sina tidigare kunskaper. Lehtisalo & Raivola (1986: 140) konstaterar att vuxeninlärares mål, motivation och inlärningsätt är olika än ungdomars. De anser att undervisning av vuxna inte ska vara likadan som i skolan och man ska betrakta undervisningen ur bredare perspektiv.

Kokkinen m.fl. (2008:13) konstaterar att läraren var en auktoritet i ungdomen av äldre vuxna som delade ut kunskap men nuförtiden tänker man på annat sätt. Numera anser man att lärarens roll är relativt begränsad i inlärningsprocessen. Det anses att man är ansvarig för ens egen inläring. Vuxenstuderanden måste således avstå från de gamla inlärningsätt och attityder som han har lärt sig i ungdomsålder. Rogers (2004: 16) anser att det är lärarens uppgift att bara formulera en inlärningsituation eftersom ingen kan lära sig för någon annans räkning.

2.2 Självstyrt lärande

Det finns tre sätt att definiera självstyrning. Knowles (1975) uppger att självstyrande i inläringen är en process i vilken inläraren är initiativtagare med hjälp av andra eller självständigt när han observerar sitt inlärningsbehov, definierar sitt inlärningsmål, väljer och realiserar lämpliga inlärningsstrategier och värderar sina inlärningsresultat.

Enligt Koro (1996:23) är livslångt lärande och självstyrande mycket betydelsefulla fenomen i vuxenutbildningen. Han hävdar att hela utbildningssystemet borde utveckla sin verksamhet på så sätt att de stödjer inlärare med inlärningssvårigheter och utvecklar positiv inläring, självständighet och sociala färdigheter hos individer. Han anser vidare att man borde möjliggöra utveckling av självstyrning i traditionell undervisning. I självstyrandet är ansvarsfullhet speciellt viktigt. Koro (1996:23) anser att för att självstyrandet ska lyckas måste man uppleva solidaritet och ömsesidighet mellan inlärare.

Koro (1996:21) uppger att behovet av vuxenutbildning har ökat men att det inte finns tillräckligt med pengar att utveckla den på ett traditionellt sätt. Detta leder till att man måste ordna bättre möjligheter för vuxna att lära sig också utanför traditionell utbildning. Då borde

vuxna kunna själva styra sitt lärande. Självstyrt lärande är nödvändigt också i *livslångt lärande*.

Koro (1996:22) anser att det är vuxenutbildningens uppgift är att förena människors dagliga liv och livslångt lärande eftersom största delen av vuxnas lärande sker utanför traditionell utbildning. Lehtisalo och Raivola (1988) anser att utbildningssystemet borde utveckla sina funktioner på det sättet att de stöder människors inlärningsberedskap och positiv inläring samt självständighet och socialitet.

Tuomisto (1997:37) konstaterar att vuxna kan studera och utveckla sig själva helt på eget initiativ på sin fritid. Man lär sig självstyrt när man läser facktidningar, diskuterar med experter eller slår upp information i olika källor.

Enligt Koro (1996:25) är självstyrandet i inläring ändå inte bundet till inlärningsätt eller inlärningsmetod utan till lärarens uppfattning om människan, hans kunskapsuppfattning och inlärningsuppfattning. Koro konstaterar att man ska stödja människors självstyrande också i samband med traditionell undervisning. Han anser också att för att självstyrt lärande kan lyckas vore det bra om man också hade social interaktion.

Hirsjärvi (1985) anser att självstyrandet hör ihop med *en humanistisk människouppfattning*. Enligt Koro (1996:27) anser den humanistiska människouppfattningen att människan är en fri och självstyrande varelse som litar på sig själv och sina utvecklingsmöjligheter. Han (1996:29) menar att självstyrandet är ett mål i humanism som man ska stödja och kunna dra nytta av senare.

2.3 Livslångt lärande

Enligt Nyssölä och Hämmäläinen (2001: 10) är grundtanken i det livslånga lärandet att människan förmår att lära sig genom hela sitt liv och för att hon kan klara sig i livet måste hon lära sig nytt under hel sin livstid. Silvennoinen & Tulkki (2004: 9) konstaterar att i Europa betyder livslångt lärande vanligen ständig utveckling av mänskliga resurser på varje individs egna villkor och eget ansvar.

Tuomisto (2004:49) uppger att medborgarsynvinkeln och utveckling av individens personlighet länge var centrala ärenden i livslångt lärande. Tuomisto (2004:50) konstaterar att man efter andra världskriget började sträva efter livslångt lärande och undervisning också för arbetslivet.

Silvennoinen och Tulkki (2004:10) konstaterar att livslångt lärande gällde bara högre samhällsklasser som hade samhällsliga uppgifter före 1900-talet. Nuförtiden hör begreppet livslångt lärande till hela befolkningen. Enligt Tuomisto (2004: 50) började utbildningspolitisk diskussion om utveckling av livslångt lärande på 1960-talet men först på 1990-talet gjorde den framsteg. Lehtisalo och Raivola (1986:145) uppger att på 1960-talet började internationella organisationer utveckla sin syn på utbildning och pedagogik och väsentligt var tanken om livslångt lärande.

Nyysölä och Hämäläinen (2001:11) anger att livslångt lärande började diskuteras på 1960-talet när man introducerade tanken om att vuxenutbildning kan bidra till att lösa samhällsliga problem. Lehtisalo och Raivola (1986:145) framför att *Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur*, som förkortas Unesco, skapade idén om livslång utbildning och Rådet för kulturellt samarbete och *Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling* utvecklade den framåt. Dessa tre organisationer var ett exempel på den globala utvecklingen, som började koncentrera sig på utbildning och fostran.

Lehtisalo och Raivola (1986: 146) uppger att Unesco har konstaterat att begreppet livslång utbildning är en helhetsbild och en ledande princip som har uppgift att styra förnyandet av uppfostringssystem och ständiga planering. Unesco anser att lärandet borde fortsätta på olika sätt och i olika sammanhang genom hela ens liv.

Forskare har indelat diskussionen om vuxenutbildning i två delar. Från 1960-talet till 1980-talet betonade man i synnerhet utbildning och dess utveckling. Den andra fasen betonade studenter och lärande och då började man betrakta all samhällslig verksamhet från lärandets och vuxenstuderandes synpunkt. Tuomisto (2004:65) konstaterar att man nuförtiden koncentrerar sig mer på att skapa olika inlärningsmiljöer i livslångt lärande. Tuomisto (2004:65) konstaterar att man vid sidan om begreppet livslångt lärande också har börjat använda begreppet *livslångt och livsvitt lärande*.

Som bas för vuxenutbildning var människors sociala verksamhet som är både *formell* och *informell*. Tuomisto (1997:23) uppger att forskare som har utvecklat *livslång fostran* har delat fostran i formell, non-formell och informell fostran. Han (1997:23) konstaterar att formell fostran betyder utbildning som omfattar all fostran från grundskolan till universitet. Undervisningen är ordnad och den har vissa mål. Inlärning som sker formellt kallas *formell inlärning*.

Tuomisto (1997:23) uppger att *non-formell inläring* betyder alla de organiserade funktioner som sker utanför formell inläring. Undervisningen kan vara separat organiserad eller den kan vara en del av någon större verksamhetsform. Tuomisto (1997:23) konstaterar att sådan fostran i allmänhet baserar sig på organisationers eller individers egna behov. Den kan betyda studier i hobbyer, fortbildning eller allmänbildande studier. Studier vid medborgarinstitut hör också till non-formell inläring.

2.2 Vuxenutbildning i Finland

Rinne m.fl.(2006:15) uppger att kostnadsfritt gymnasie- och högskolsystem utvidgades på 1960-talet och dessutom växte också värdet av vuxenutbildning. Rinne m.fl. (2006: 15) anser att man ville ge en extra möjlighet för dem som hade avbrutit sina studier i unga år.

Rinne m.fl.(2006:16) konstaterar att man på 1970-talet poängterade yrkesinriktad vuxenutbildning och arbetslivet i utbildningspolitik. De konstaterar vidare att utbildningspolitikens sätt att närma sig människors inläring och undervisning var ändå ännu inriktat på utbildningsprogram och enhetliga läroplaner men i slutet av 1980-talet och i början av 1990-talet en strukturförändring p.g.a. hög arbetslöshet och lågkonjunktur i Finland. Rinne m.fl. (2006: 16) anser att man tyckte att man med hjälp av vuxenutbildningen kunde kontrollera pågående förändringar.

På 1990-talet vidareutvecklade man denna idé. Rinne m.fl. (2006:17) konstaterar att man började poängtera det livslånga lärandet i Finland. OECD, förkortning av Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, var en viktig organisation i utvecklingen av världens och även Finlands utbildningspolitik. Man poängterade bevarandet den samhällsliga solidariteten, ökningen av den smidiga användningen av arbetskraft och bevarandet av den nationella konkurrensförmågan.

Rinne m.fl. (2006:17) konstaterar att man på 2000-talet associerade livsvitt lärande till livslångt lärande. I utbildningspolitiken betonades det ständiga och smidiga lärandet och därtill också allt slags lärande i livet, som man borde erkänna och känna igen. Rinne m.fl. (2006:17) uppger att OECD jämförde utbildningspolitik i olika länder. I jämförelsen lade man märke till att finnar deltar i vuxenutbildningen ivrigt men ojämställdheten är vanligare i Finland än i andra länder. Nuförtiden är vuxenutbildningen utbredd men Rinne m.fl. (2006:14) konstaterar att skillnaderna mellan åldersklasser är stora och trots att Finland har

satsat mycket på ungdomars utbildning, är vuxnas utbildningsnivå ändå avsevärt lägre än i många andra industriländer. Rinne m.fl. (2006:17) uppger att som en följd av detta uppstod ett projekt med namnet NOSTE som strävar efter att förbättra utbildningsnivån av äldre människor som inte har någon yrkesutbildning.

Enligt Suoranta, Kauppila och Salo (2008: 21) syftar man med begreppet vuxenutbildning på tre olika saker i Finland. Vuxenutbildning är ett läroämne, ett teorisystem och praktiskt handlingsfält. I Finland har vuxenutbildning varit vetenskap sedan 1950-talet. Suoranta m.fl. (2008:21) anger att begreppet baserar sig på Harvas (1943) tankar. Harva har redan på 1940-talet motiverat varför de studiecirkel som man ordnar för vuxna borde kallas för utbildning och fäste uppmärksamhet vid vuxenutbildningens filosofiska grund.

Utgångspunkten för Harvas tankar var den engelska termen *adult education*. Innan man tog begreppet vuxenutbildning i bruk, hade basbegrepp för branschen varit *upplysning*, *bildning* och *kultur*. Harva krävde att man ska poängtera en mer allmänbildande personlighetsdimension. Det behövdes ett nytt allmänbegrepp för vuxenutbildningen eftersom utbildningens uppgiftsfält utvidgades utanför fritt folkbildningsarbete och särskilt till den yrkesmässiga vuxenutbildningen och examensinriktade studier.

Vuxenutbildningen har blivit en synonym till livslång självbildning. Enligt Suoranta m.fl.(2008:24) finns det vuxenutbildning i olika stadier i lärosäten och vuxenläroanstalter samt i organisationer och yrkeslivet. Enligt Silvennoinen & Tulkki (2004:13) är vuxenutbildningen ett ganska obestämt begrepp. I allmänhet indelar man studier i två grupper. Studier förknippas antingen med arbetet eller är allmänbildande men dessa gränser är inte entydiga.

2.3 Fritt bildningsarbete

Det fria bildningsarbetet anordnar utbildning som syftar till livslångt lärande. Enligt lagen om fritt bildningsarbete (21.8.1998/632) ska utbildning stödja sammanhållningen och jämlikheten i samhället. Ett aktivt medborgarskap borde också vara en del av det fria bildningsarbetet. Andra organisationer för fritt bildningsarbete är folkhögskolor, sommaruniversitet, idrottsutbildningscenter och studiecentraler.

Läroanstalter för fritt bildningsarbete borde samarbeta med läroanstalter för fritt bildningsarbete, riksomfattande läroanstalter för fritt bildningsarbete, anordnare av utbildning och högskolor. I läroanstalter för fritt bildningsarbete är deltagande alltid frivilligt. Enligt Samverkande bildningsorganisationerna har läroanstalten och organisationen autonomi att själv välja sitt studieutbud men de måste också svara för att de utvecklas. Det fria bildningsarbetet erbjuder allmänbildande, samhällliga och intresseinriktade studier (Samverkande bildningsorganisationerna 2012.)

Enligt lagen om fritt bildningsarbete (21.8.1998/632) är syftet med medborgarinstitut att tillgodose lokala och regionala bildningsbehov och erbjuda möjligheter att studera efter eget val och utveckla ens medborgarfärdigheter. De populäraste ämnena som man studerar vid medborgarinstitut är språk, musik, övriga konstämnen och hantverksämnen. Undervisningen ordnas oftast på kvällarna. En studiegrupp samlas en eller ett par gånger i veckan (Samverkande bildningsorganisationerna 2012.)

2.4 Motivation

Kokkinen m.fl. (2008:14) konstaterar att målet och betydelsen av inläringen, inställningar mot inläringen och framför allt motivation framhävs i vuxnas inläring. I vardagsspråket betyder motivation viljan att göra någonting. I motivationen är inlärares förväntningar, föreställningar och värden viktiga. Värden är viktiga eftersom uppgiften kan ha både intresse- och nyttovärde och detta påverkar också motivationen beroende på om man anser att inlärandet är nyttigt eller intressant. Förväntningar och föreställningar är förknippade med det hurdana inlärares föreställningar är om sin förmåga att klara av uppgifter och hurdana är hans förväntningar om att ha framgång.

Kokkinen m.fl. (2008:15) uppger att motivation indelas i inre och yttre motivation. När man är yttre motiverad strävar man efter ett pris som kan vara ett bra betyg eller social uppskattning. Inre motivation betyder däremot eget intresse eller självförverkligande och utveckling. En inre motiverad inlärare är vanligen segare och han avbryter mera sällan sina studier men viktigaste är ändå att man är motiverad.

Kokkinen m.fl. (2008:15) konstaterar att när man är motiverad lägger man sig mer vinn om att lära sig. Motivationen försvagas om inlärares inte är intresserad av inlärningsmålet som man lär sig, om det är ett måste att studera för inlärares, om man inte kan dra nytta av kunskaper som man lär sig eller inlärares inte tror på sin förmåga och sina möjligheter.

Rogers (2004: 29) poängterar att vuxna ofta har många motiv för inläringen. Det finns yttre och inre motiv och dessutom också människor som bara tycker att det är roligt att lära sig nya färdigheter. Yttre motiv är motivation som uppstår när ens liv förändras och man måste lära sig något till följd av det. Inre motiv är svårare att förklara eftersom de inte är så tydliga. Ett exempel på inre motiv är ett socialt motiv då några bara tycker om sällskap av andra människor.

2.5 Tidigare studier

I detta avsnitt presenteras några tidigare studier som man har gjort om lärande vid medborgarinstitut. Det finns inte så mycket tidigare studier om medborgarinstitut men vuxeninläring har det forskatsmycket i.

Hassinen (2010) undersökte vuxenstuderandes motivation vid medborgarinstitut. Syftet med undersökningen var att få veta huruvida vuxenstuderande är mer motiverade nu än när de var yngre. Hon undersökte också om tiden har påverkat motivationen. Hennes undersökning var en kvalitativ enkätundersökning. Hon hade elva informanter i sin undersökning och alla var minst 35 år gamla. Hennes undersökning visade att vuxenstuderande är mer motiverade nu än tidigare men tiden mellan inläringen hade ingen anmärkningsvärd påverkan.

Teriö-Poutiainen (2006) undersökte vilka de faktorer är som har samband med de vuxnas studiemotivation för svenska vid ett medborgarinstitut. Hon hade 10 deltagare som deltog i en diskussionscirkel i svenska vid Lappo medborgarinstitut 2005-2006. Teriö-Poutiainens undersökning var en kvalitativ fallstudie som bestod av en enkät och ett essäsvår där informanterna berättade om sina erfarenheter av att studera svenska. Hennes undersökning visade att respondenterna motiverades av sina studier. De hade en känsla av framsteg som sporrade dem till fortsatta studier. Inlärningsmiljön, gruppandan och gruppstödet hade en stor betydelse för motivationen. Deras attityd till svenska och landets tvåspråkighet var positiv. Respondenterna ansåg också att den muntliga språkfärdigheten var den viktigaste delen av språkinläringen.

3 METOD OCH MATERIAL

I detta kapitel presenteras material och metod. Först redogör jag för min undersökningsmetod (avsnitt 3.1. och 3.2), sedan beskriver jag undersökningsprocessen (avsnitt 3.3). Till sist redogör jag för informanternas åldersspridning och redogör kort för svenskkursernas innehåll.

3.1 Enkät

I denna avhandling insamlades materialet i form av en enkät som består av bakgrundsinformation, av åtta öppna frågor och av en flervalfråga. Jag använde mest öppna frågor eftersom jag ville få så mycket information som möjligt.

Enligt Alanen (2011:160) harenkätstudier kritiserats mycket eftersom den styr både forskares och informanternas iakttagelser i på förhand bestämd riktning och det är möjligt att informanterna inte är ärliga när de svarar. Om forskaren vill få så djupgående information som möjligt är enkät inget bra sätt att samla kunskap. Informanterna kan vara opålitliga eftersom de inte alltid svarar på alla frågor och de kan misstolka frågor.

Enligt Alanen (2011:160) har enkäten även fördelar eftersom de är effektiva. De sparar tid och forskare kan samla ett omfattande material med hjälp av enkät. Det är lätt att använda enkät som undersökningsmetod när man samlar material från stora målgrupper i många olika situationer.

3.2 Intervju

Enligt Dufva (2011: 132) är en intervju metod för att samla material. Dufva (2011:131) uppger att man med hjälp av intervjun strävar efter att samla kunskap om någon företeelse och framföra informanternas egen röst. Enligt Hirsjärvi och Hurme (2000:35) är fördelen med en intervju att man kan förtydliga informanternas svar och skaffa mer djuplodande information. Man kan till exempel be om motiveringar till informantens svar. Intervjun har också några nackdelar, som till exempel att den tar tid och att den innehåller många felkällor, till exempel att informant har en tendens att ge socialt önskvärda svar. Efter att ha gjort intervjun måste man även analysera den.

I denna studie har jag använt en typ av intervju som kallas *temaintervju*. Enligt Hirsjärvi och Hurme (2000:47) koncentrerar man sig på vissa teman i temaintervjun. Forskaren har före

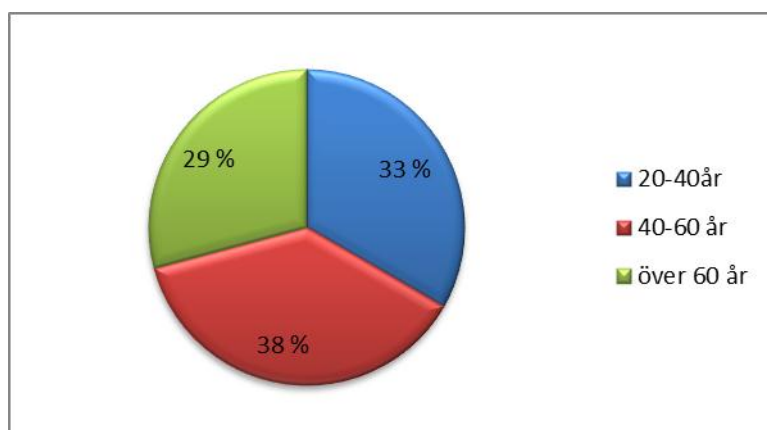
temaintervjun valt sitt tema, satt sig in i bakgrundslitteraturen och tänkt på de centrala teman om vilka han vill veta mer. Frågorna har ingen bestämd form eller ordning och situationen liknar en diskussion.

3.3 Undersökningens genomförande

Jag påbörjade datainsamlingen med att kontakta medborgarinstitutet i Mellersta Finland och fick veta att de hade tre grupper som studerar svenska. Jag bestämde mig för att göra en enkätundersökning i alla dessa grupper och dessutom att intervjua deras lärare. Det fanns bara en lärare som undervisar alla grupper. Jag valde att besöka deras lektion och själv dela ut mina frågeformulär så att jag skulle kunna besvara möjliga frågor och förklara möjliga oklarheter i frågorna. Det tog ungefär 20 minuter att besvara enkäten. Sammanlagt fick jag 25 svar. Alla hade inte svarat på alla frågor men jag uteslöt inte deras enkäter. Svarsprocenten var 96 eftersom en av studerandena inte ville svara på frågorna.

Informanterna studerar i tre grupper som heter Ruotsi 1 (*Svenska 1*), Ruotsi 2 (*Svenska 2*) och Ruotsi 3 (*Svenska 3*). Svenska 1 är avsedd för nybörjare och människor som vill repetera svensk grammatik, Svenska 2 är avsedd för repetition av grundstrukturer och inläring av vardagliga situationer på svenska och Svenska 3 fortsätter med dessa saker. När jag besökte lektionerna fanns det sex studenter i Svenska 1, åtta studenter i Svenska 2 och tolv studenter i Svenska 3. Alla grupper använder lärobok. I gruppen Svenska 1 använder de lärobok som heter Lycka till!. I Svenska 2 hette läroboken Hålligång1 och i Svenska 3 Hålligång 2.

Majoriteten, dvs. 21 av informanterna, var kvinnor och endast 3 var män. Informanternas åldersspridning är stor vilket framgår av figur 1. I figuren finns det bara 24 informanter eftersom en av informanterna uppgav varken sitt namn eller kön.

Figur 1 Informanternas åldersfördelning (N=24)

Figuren visar att respondenternas åldersspridning är mycket stor och att det i samma grupp studerar människor som har ganska stora skillnader i sin livssituation. Många av dem är redan pensionerade men största delen av informanterna är ändå i arbetsför ålder och det kan också inverka på undervisningen eftersom dessa kanske vill lära sig till exempel något olika ordförråd än de som redan är äldre.

4 RESULTAT

I detta kapitel ska jag redogöra för resultaten av enkätundersökningen. Jag har själv fritt översatt alla citat som jag har valt ut. Avsikten var att välja sådana citat som är speciellt intressanta eller representerar majoritetens åsikt. I samband med citat nämner jag också informantens ålder i de fall jag anser det motiverat eftersom åldern möjligtvis kan påverka några svar.

4.1 Enkät

Den första öppna frågan i enkäten gällde informanternas motiv att studera svenska vid medborgarinstitut. Jag frågade vidare varför informanterna deltog i den kurs som de deltar i. En majoritet av informanterna (35 %) svarade att de ville delta i kursen eftersom det grämde dem att de hade glömt den svenska som de hade lärt sig i skolan och nu ville fräscha upp sina färdigheter. Språket intresserade dem och de ville lära sig tala och förstå svenska bättre.

(1) ”Halu oppia ruotsia ja pitää aivot vireinä” (en 66-åring)

”Viljan att lära sig svenska och hålla hjärnan pigg.”

(2) ”Halusin palauttaa mieleeni lukiossa ja peruskoulussa opiskelemaani ruotsia. Lisäksi mieheni on puoliksi ruotsalainen.” (en 24-åring)

”Jag ville återkalla svenskan som jag har lärt mig i gymnasiet och i grundskolan i minnet. Vidare är min man halvsvensk.”

Den näst största delen av informanterna (23 %) hade börjat studera svenska eftersom de behövde det eller kommer att behöva det i sitt arbete.

(3) ”Olen unohtanut ”kouluruotsini” ja nyt tarvitsen sitä työssäni” (en 51-åring)
”Jag har glömt min skolsvenska och nu behöver jag den i mitt arbete”

Många hade också släktingar i Sverige och ville lära sig kommunicera med dem. Andra orsaker till att studera svenska var viljan att flytta till västkusten och bättre förstå svenskspråkiga TV- och radioprogram.

I andra frågan ville jag veta om informanterna har läst svenska redan tidigare. Jag frågade också var och hur länge de har läst svenska. Svaren var varierande.

(4) ”Yhtenäiskoulussa n.40 vuotta sitten. 5 vuotta.” (en 58-åring)
”I enhetsskolan för cirka 40 år sedan. I fem år.”

(5) ” Lukiossa keskipitkä oppimäärä, amk:ssa pari kurssia.” (en 26-åring)
”I gymnasiet medellång lärokurs, i yrkeshögskolan några kurser.”

Två av informanterna svarade att de inte hade läst svenska tidigare och några hade studerat svenska även i yrkeshögskolan eller på universitetet. Resultaten verkar dock inte trovärdiga eftersom de två informanter som svarade att de inte hade läst svenska tidigare troligen inte hade förstått frågan rätt eftersom en av dem studerade på kursen Svenska2 och den andra informanten svarade att hon samtidigt studerar i vuxengymnasiet. Således kan man anta att de redan måste ha några kunskaper i svenska. Annars hade största delen av informanterna läst svenska åtminstone i sex år men många av dem hade gått i skolan för årtionden sedan, så de hade troligen hunnit glömma ganska mycket. Olika långa studietider ställer utmaningar speciellt för lärare eftersom det i samma grupp kan finnas studerande som har gått i skolan för 5 eller 50 år sedan och de har troligen ganska olika inlärningsstilar.

Fråga nummer 3 gällde hur studierna vid medborgarinstitut skiljer sig från informanternas tidigare erfarenheter av språkstudier. Informanterna svarade att studierna vid medborgarinstitut var lättare eftersom takten inte var så snabb. Vidare upplevdes studierna som trevligare och friare eftersom ens egen motivation borde räcka till att lära sig svenska.

(6) ”Kieli on muuttunut puolessa vuosisadassa. Tällä kurssilla opinnot ”päivittyvät” monessa mielessä” (73-åring)
”Språket har förändrats under det sista halva århundradet. På denna kurs kan jag uppdatera mina kunskaper.”

(7) ”Kansalaisopistossa opiskelu on vapaampaa (kuin koulussa), oma motivaatio riittää.” (en 64-åring)

”Det är friare att studera vid medborgarinstitut (än i skolan), egen motivation räcker.”

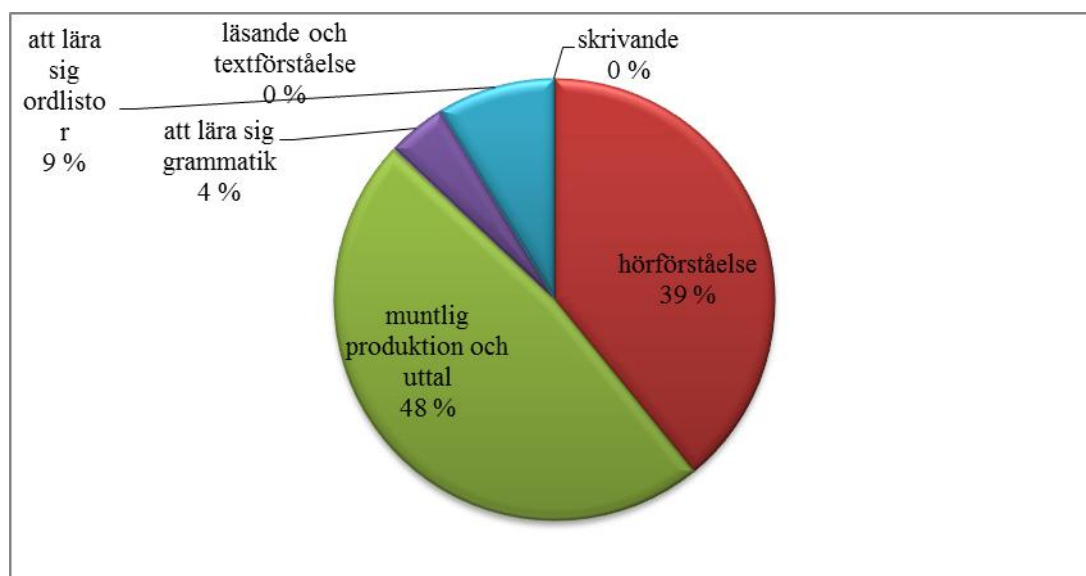
Vid medborgarinstitut förekom det inga prov och därför fanns inte heller så mycket tryck som till exempel på gymnasiet där man bara hade förberett sig inför studentexamen.

(8) ”Koulussa kielioppi oli tärkeää, lukiossa tähdättiin yo-kirjoituksiin. Täällä on tärkeää, että tulisi ymmärretyksi” (en 61-åring)

”I skolan var grammatik viktigt, i gymnasiet siktade man på studentskrivningar. Här är det viktigt att bli förstådd.”

Informanterna angav också att undervisningen var mer individuell och regelbunden eftersom man i skolan ofta hade perioder och svenska inte fanns i schemat i varje period. I informanternas svar kan man utläsa att studier vid medborgarinstitut är givande men att man själv måste satsa ganska mycket om man vill lära sig något eftersom det inte finns något tvång att avlägga till exempel examen.

I frågeformulärets fjärde fråga lät jag informanterna numrera olika delområden inom språkinläring i prioritetsordning. De fick också kommentera sin egen prioritetsordning. Jag hade 25 informanter men två av dem hade svarat på andra sätt vilket jag förklarar senare, så jag kunde inte ta med dem i figuren. Resultaten presenteras i figur 2. Knappt 50 % av informanterna svarade att muntlig produktion och uttal är det mest betydelsefulla delområdet och nästan lika många ansåg att hörförståelse är viktigast. Mindre än 10 % ansåg att det är mest betydelsefullt att lära sig ordkunskap och 4 % tyckte att grammatik är viktigast. Ingen svarade att skrivande eller läsande och textförståelse vore mest betydelsefullt.

Figur 2. De mest betydelsefulla delområdena inom språkinlärning enligt informanterna (N=23).

Figuren visar att nästan alla prioriterade muntlig produktion och hörförståelse, alltså de delområden som man behöver i vardagen och i arbetslivet när man vill kommunicera med svenskspråkiga. Informanterna anser troligen att de har lärt sig i skolan tillräckligt av andra delområden och nu har de börjat studera svenska för att förbättra sina muntliga kommunikationskunskaper och lyssnande vilket deras kommentarer också visar. De skrev att de upplever dessa områden som svåraste och vill förbättra dem. De skrev också att de vill kunna kommunicera med svenskspråkiga och delta i diskussionen. En av informanterna skrev att man lär sig grammatik och ordkunskaper samtidigt som man använder språket och en annan informant kommenterade att grammatik inte är så viktigt eftersom viktigast är att andra förstår henne. Informanterna har tydligen ganska liknande motiv till att studera svenska vid medborgarinstitut. Ganska överraskande i svaren var att bara 4 %, dvs. två av informanterna, ansåg att ordkunskap är mest betydelsefullt eftersom man behöver också ordkunskap för att kunna tala och dessutom för att förstå talet.

Två av informanterna hade inte använt alla siffror, utan de hade skrivit nummer 1 flera så jag kunde inte beakta dem i figuren. Den ena av dessa informanter ansåg att allt annat utom skrivande var lika viktigt och den andra informanten tyckte att hörförståelse, att lära sig ordkunskap och muntlig produktion och uttal var lika betydelsefulla.

Den femte frågan gällde vilka delområden av språkinläringen som man betonade på den kurs som informanten deltog i. Studerandena på kursen Svenska 1, dvs. de informanter som hade börjat läsa svenska alldeles från början tyckte att de hade studerat jämnt alla delområden av språkinläring. De hade gjort många övningar i boken och lärt sig muntlig produktion och hörförståelse. Det är troligen viktigt att man utvecklar alla delområden på den första kursen eftersom man först måste lära sig baskunskaperna i språket och därefter är det också lättare att lyssna och tala.

I den andra gruppen (Svenska 2) ansåg informanterna att de mest hade fokuserat på ordkunskap och grammatik. Många svarade ändå att de hade övat alla delområden lika mycket:

(9) ”Monia osa-alueita harjoitellaan rinnakkain kun kielitaito on vielä heikko.”
(en 59-åring)

”Vi lär oss många delområden samtidigt när språkkunskaperna ännu är svaga.”

De hade också haft muntliga övningar vilket tycks vara omtyckt om man betraktar svaren i den fjärde frågan där största delen av informanterna anser att muntlig kompetens och hörförståelse är de mest betydelsefulla delområdena inom språkinläring.

I den tredje gruppen betonades mest läsförståelse och nästan lika mycket muntlig produktion. Utifrån svaren kan man anta att man mestadels gör lärobokens uppgifter och också några muntliga övningar. Det tycks vara så att man betonar olika saker i olika grupper. Först studerar man olika delområden jämnt fördelat. På den andra kursen betonar man ordkunskap och grammatik och på den tredje kursen finns det fler muntliga övningar eftersom man redan har vissa kunskaper i svenska.

I den sjätte frågan efterfrågades vad informanterna tycker om delområdena i läroboken och i den sjunde frågan om informanterna tycker att de kommer att ha nytta av lärobokens teman i framtiden. Informanterna svarade att teman är lämpliga och praktiska och att de också är användbara i vardagen när man behöver svenska. Dessutom anser informanterna att temana är intressanta och aktuella:

(10) ”Ne (oppikirjan aihe-alueet) ovat mielestäni osuvia juuri erittäin vanhojen oppien päivittämiseen, ajan tarpeiden mukaisia.”

”Jag tycker att de (delområdena i läroboken) är lämpliga för att fräscha upp ens gamla kunskaper, de stämmer överens med nutiden.”

Teman i läroboken tycks vara nyttiga för informanterna eftersom de svarade att det med hjälp av färdigheterna inhämtade från läroboken kommer att vara lättare att tala med svenskspråkiga och att man inte längre behöver tala bara engelska:

(11) *”Luulen hyötyväni siinä mielessä, että uskallan keskustella (ainakin yrittää) ruotsinkielisen kanssa entistä enemmän. Nykyisin turvaudun englantiin.”*

”Jag tror att jag kommer att ha nytta med tanke på att jag vågar samtala (åtminstone försöka) med en svenskspråkig person mer och mer. Nuförtiden talar jag engelska.”

Informanterna tyckte att de kommer att ha mer mod när de talar med vänner och släktingar. Informanterna ansåg också att de kunde använda svenska på fritiden och när de åker till Sverige och vill handla eller gå på ett kafé. Några svarade också att de kommer att behöva svenska i sitt arbete.

Den åttonde frågan gällde om lärandet på deras kurs koncentrerade sig mest på lärobokens uppgifter eller om de också hade haft övningar som inte finns i läroboken. Dessutom ville jag veta hur mycket de hade gjort dessa övningar och hurdana de hade varit. Över hälften av informanterna (54 %) tyckte att de nästan bara hade gjort lärobokens uppgifter:

(12) *”Oppikirjatehtäviin. En ainakaan muista kuin muutamia kirjan ulkopuolelta olevia tehtäviä.”*

”(Vi koncentrerar oss på) uppgifter i läroboken. Jag kommer ihåg bara några uppgifter utanför läroboken.”

Andra hälften av informanterna (46 %) ansåg att de hade haft några övningar utanför läroboken på varje lektion. De hade gjort många muntliga par- och gruppuppgifter som hade varit bland annat ord- och frasövningar. Informanterna hade också tittat på FST5 på kursen. En av informanterna ansåg att deras studier koncentrerar sig för mycket på lärobokens uppgifter fast de också hade gjort några övningar utanför läroboken. Denna informant tyckte att läroboken är mer riktad till dem som vill lära sig svenska självständigt:

(13) ”Opiskelu keskittyy ehkä liikakin oppikirjan tehtäviin ja niiden läpikäymiseen parin kanssa. Muitakin (lähinnä pelityyppisiä) harjoituksia on ollut, mutta melko harvoin. Oppikirja on selkeästi suunniteltu ruotsin itsenäiseen opiskelemiseen.”

”Studerandet koncentrerar sig till och med för mycket på lärobokens uppgifter och genomgången av uppgifterna i läroboken parvis. Vi har också haft andra uppgifter (vanligtvis spel) men ganska sällan. Läroboken är tydligt planerad för självstudier.”

Svaren var ganska intressanta eftersom hälften av informanterna tyckte att de inte hade gjort många övningar utifrån läroboken medan andra hälften ansåg att de hade gjort många övningar utifrån läroboken. Det framgick av informanternas svar att de i synnerhet i gruppen Svenska 3 inte hinner samtala så mycket eftersom de försöker göra alla de uppgifter som finns i läroboken.

Informanternas svar var således mycket varierande. Detta kan bero på det att det kanske är svårt för några att lägga märke till de övningar som de gör utifrån läroboken eftersom övningarna kan vara till exempel snabba muntliga övningar.

I den nionde frågan ville jag utreda om informanterna tycker att de själva kan påverka innehållet i lektionerna och om de kan göra det, har de försökt göra det. Informanterna som studerade i grupperna Svenska 1 och Svenska 2 tyckte att de kanske hade möjlighet att påverka innehållet i lektionerna men de hade inte utnyttjat denna möjlighet. I början av kursen hade läraren frågat vad studerandena tycker om övningarna och i hur stor utsträckning de ville göra dem. Informanterna hade ändå varit nöjda med allt:

(14) ”Opetus opettajan mukaan ja hyvä niin.”

”Jag tycker att det är bra att lärare bestämmer vad vi gör.” (en 68-åring)

Informanterna som studerar i gruppen Svenska3 ansåg att de kan påverka innehållet i lektionerna och några av dem hade också önskat någonting. De flesta av dem hade ändå varit så nöjda med undervisningen att det inte hade varit nödvändigt att göra det.

4.2 Intervju

I detta avsnitt kommer jag att behandla lärarens svar på mina frågor. Jag ville veta hur man lär sig svenska vid medborgarinstitut och hur vuxeninlärning skiljer sig från lärandet i andra skolor. Jag gjorde en temaintervju och intervjuade bara en lärare som undervisar alla de tre grupperna.

Först ville jag få veta om läraren också har undervisat ungdomar och om undervisning vid medborgarinstitut skiljer sig från andra annan utbildning. Läraren hade undervisat mestadels i vuxenläroanstalter men en kort tid i ett gymnasium. Hon anser att takten är långsammare och atmosfären trevligare vid medborgarinstitut än i skolor. De har inga prov men trots det har studerandena en hög motivation för att studera svenska. Vid medborgarinstitut studera sådana människor som verkligen vill studera svenska:

(15) ”Meillä ei ole kokeita ja erilaista on myös se, että sinne tulee sellaiset ihmiset, jotka haluaa, että motivaatio on kyllä yleensä korkea. Jos joku tuntee, ettei kiinnosta, niin ne lopettaa”

” Vi har inga prov (vid medborgarinstitut) och det är också annorlunda att det vid medborgarinstitut studerar sådana människor som vill göra det. Motivationen är i allmänhet hög. Är man inte intresserad, slutar man.”

Läraren konstaterar att det ibland finns några unga människor som ivrigt börjar studera svenska på hösten men deras iver lägger sig också snabbt. Läraren anser att lärare själv har till slut inte så stor inverkan på studerandes motivation.

Jag frågade också om man i vuxeninlärning borde koncentrera sig på olika saker än när man undervisar ungdomar. Läraren svarade att på grund av läroplaner i skolor har eleverna också vissa mål som de måste nå. Vid medborgarinstitut sätter alla sina egna mål. De kan studera sådana teman som de är intresserad av:

(16) ”Nuorilla, jotka on koulussa on omat tavoitteensa, jotka koulu antaa, ja niiden mukaan pitää mennä. Meillä ne tavoitteet lähtee lähinnä opiskelijoista itsestään.”

”Ungdomarna har sina egna mål i skolan som skolan ger och man måste följa dessa anvisningar. Vi har egna mål som utgår ifrån studenter själva.”

De har ingen läroplan men varje grupp har en lärobok som de relativt noggrant följer. Lärare anser att eftersom alla kurser är inriktade till nybörjare eller repetition av gamla kunskaper,

behövs det en lärobok. Dessutom kan man också använda några övningar utanför läroboken eftersom man har mer tid än i skolan. På nybörjarkurserna använder de inte så många övningar utanför läroboken men lärare nämner att hon ibland gör själv bland annat övningar om lexikon. På andra kurserna har de tittat på nyheter.

(17) ”[...]Me voidaan ottaa semmoisia asioita, jotka heitä kiinnostaa. Ja tietysti kyllähän meillä on se kirja, joka antaa aika paljon pohjaa. Kun he ovat tietyn kirjan valinneet, niin sitä mennään, mutta tietysti voidaan sen lisäksi ottaa kaikkea muuta, eikä aikataulun kanssa ole niin kiire kuin koulun puolella.”

”[...]Vi kan studera sådana saker som studerandena intresserar sig av. Och vi har också en bok, på den våra studier baserar sig. När de har valt en viss bok, då måste vi också gå igenom och dessutom kan vi också ta andra saker. Vi har inte så bråttom med tidtabellen än i skolan.”

Det viktigaste delområdet vid språkinläring vid medborgarinstitut är muntlig kommunikation och de har några muntliga övningar på varje lektion. Studerandena tycker om att göra både strukturövningar och muntliga övningar. Lärare konstaterar att många av studerandena är redan i pensionsåldern och de är van vid att göra strukturövningar i skolan. Studerandena sätter ändå också värde på muntlig kommunikation och många säger i början av kursen att de har kommit till kursen eftersom de vill förbättra sina muntliga kunskaper.

Lärobokens övningar koncentrerar sig på vardagliga saker som till exempel resande, kläder, restaurang och hotell. På kursen Svenska3 finns det också ordlistor om arbetslivet. Temana är sådana som de troligen kommer att behöva i sin vardag.

Läraren frågar alltid i början av kursen, vilka teman studerandena intresserar sig för och de har också en möjlighet att under kursen framföra sina önskningar men de har inte utnyttjat denna möjlighet så mycket.

(18) ”Eivät he kyllä ole hirveästi ehdottaneet, mutta kyllä heillä se mahdollisuus on. Toisaalta kyllähän he ovat aikuisia ihmisiä, että kyllähän he osaavat esimerkiksi netistä etsiä asioita, jotka heitä kiinnostaa.”

”De har inte så mycket föreslagit men de har ändå denna möjlighet. Å andra sidan är de vuxna och de kan själv söka efter sådana ärenden som de intresserar sig av till exempel från Internet.”

5 DISKUSSION

I detta kapitel diskuterar jag hurdana svar jag fick på mina forskningsfrågor (avsnitt 5.1). Jag kommer också att redogöra för hur undersökningsprocessen gick och diskutera mina undersökningsmetoder (avsnitt 5.2).

5.1 Studier vid medborgarinstitut

Mitt syfte är att redogöra för hur studierna vid medborgarinstitut skiljer sig från studerandenas tidigare erfarenheter, om lärandet på deras kurs koncentrerade sig mest på lärobokens uppgifter eller om de också hade haft övningar som inte finns i läroboken och vilka delområden av språkinläringen som man betonade på den kurs som informanten deltog i. Jag ville också få veta studerandena också själva kan påverka innehållet i lektionerna eftersom det inte finns någon nationell läroplan för svenskstudier vid medborgarinstitut.

Det framgick av informanternas svar att studierna vid medborgarinstitut var lättare än i andra skolor och institut eftersom takten inte var så snabb. De ansåg också att studierna är trevligare och friare och viktigt var ens egen motivation eftersom det inte förekom några prov. Som Koro (1996:23) konstaterar är ansvarsfullhet viktigt i självstyrandet och vuxenutbildningen. Studierna vid medborgarinstitut är frivilliga och man måste studera också hemma om man vill göra framsteg i språkinläringen.

Rogers (2004:24) uppger att läraren måste väcka och upprätthålla motivation men i denna studie ansåg läraren att hon inte har så stor inverkan på studerandes motivation. Största delen av informanterna tycks vara inre motiverade eftersom de studerar på grund av eget intresse och bara några av informanterna är mer yttre motiverade eftersom de studerar svenska eftersom deras livssituation kräver det. Som Rogers (2004:49) uppger är yttre motiv motivation som uppstår när någon måste lära sig någonting som följd av livsförändring. Några exempel på detta var behovet av svenska i arbete eller flytt till västkusten.

Det framgick av lärarens och informanternas svar att lärandet koncentrerade sig mest på lärobokens uppgifter men de hade också haft övningar utanför läroboken. Lärare ansåg att de måste ha en lärobok eftersom de ännu är så början i deras studier. Hon sade att lärobokens övningar koncentrerar sig på vardagliga saker som till exempel resande, kläder, restaurang och hotell. Temana kommer de möjligtvis att behöva i sin vardag när de åker till Sverige eller

vill samtala med deras svenskspråkiga släktingar. Det tycks vara så att både lärare och studenter tycker att det är viktigt att studera med hjälp av läroboken och att temana i läroboken är nyttiga och lämpliga för dem.

Det framgick av informanternas svar att de i synnerhet i gruppen Svenska 3 inte hinner samtala så mycket eftersom de försöker göra alla de uppgifter som finns i läroboken. Många av informanterna hade ändå sagt redan i början av kursen att de hade kommit till kursen eftersom de ville förbättra sina muntliga kunskaper för att kunna kommunicera med svenskspråkiga. Troligen vore det bättre att diskutera mer under lektionerna eftersom lärobokens uppgifter kan alla göra hemma men jag antar att alla inte har någon som kunde prata på svenska med dem. Man kan inte lära sig att tala bättre om man inte övar.

Läraren konstaterade att många av studerandena är redan i pensionsåldern och de var vana vid att göra strukturövningar i skolan och troligtvis också en stor del av andra informanter är vana vid att göra mestadels ordförråd- och strukturövningar när de studerar ett främmande språk. Som Rogers (2004) uppger är det svårt för vuxna att lära sig nya färdigheter och kunskaper eftersom vuxna redan har sina egna vedertagna vanor och att många inte vill ifrågasätta dessa. Antagligen vore det relativt konstigt för vuxna att till exempel studera utan lärobok eller använda mycket tid på att bara öva talandet.

Informanternas önskan att kunna lära sig att tala bättre hade uppenbarligen ändå uppfyllts eftersom alla var nöjda med undervisningen och läroboken. Jag ville också få veta att eftersom det inte finns någon nationell läroplan för svenskstudier vid medborgarinstitut, om studerandena också själva kan påverka innehållet i lektionerna. Läraren konstaterade att studerandena har möjlighet att påverka innehållet i lektionerna men de hade försökt göra detta i någon större grad. Det kan vara så att de är nöjda med allt eller att de helt enkelt är vana vid att göra som läraren säger p.g.a. sina tidigare erfarenheter i skolan. Kokkinen (2008:13) konstaterar att läraren var en auktoritet i ungdomen av vuxna som delade ut kunskap men nuförtiden anses det att varenda är ansvarig för ens egen inläring.

En av informanterna som studerar i gruppen Svenska 1 konstaterade så här:

(19) ”Aikuisopiskelijan täytyy itse olla aktiivinen ja pystyä sanomaan, mitä opiskelulta haluaa. Minulle on riittänyt tällä hetkellä tämä opetus, koska olen täysin alkeissa.”

”Vuxenstuderande måste själv vara aktiv och kunna säga vad han vill studera. Jag har varit nöjd med denna undervisning eftersom jag nybörjare.”

Det är viktigt att vuxenstuderande är aktiva eftersom de bara själva vet vilka slags kunskaper och färdigheter de kommer att behöva i sina liv. De har olika orsaker att studera svenska och det är också viktigt att lärare vet vad studerandena vill lära sig. Några behöver eller kommer att behöva svenska i deras arbete medan några studerar bara eftersom de intresserar sig av språket. Det är ändå sant att lärare inte så mycket kan ta fram olika slags terminologi eftersom studerandena har så olika motiv till att studera svenska.

Tuomisto (1997) framför vidare att vuxna kan studera och utveckla sig själva helt på eget initiativ på sin fritid. Som lärare konstaterade är alla studerandena vuxna och de kan också själv söka efter sådan information och ordförråd som de kommer att behöva. Utifrån informanternas svar kan man tolka att det ändå tycks vara så att många av informanterna förväntar sig att läraren ska ta fram sådana ordlistor som de behöver. Lärare kunde kanske sporra mer dem att söka efter information som de själv behöver.

5.2 Undersökningsprocess

Jag utförde min studie genom att göra en kvalitativ undersökning med kvantitativa drag som bestod av en enkät och en intervju. Jag ville använda en kvalitativ metod eftersom som Hirsjärvi och Hurme (2000:28) konstaterar att man med hjälp av kvalitativa metoder kan se närmare vilka betydelser man ger till företeelser och händelser och metoden ställer informanternas perspektiv och röst i focus.

Jag anser att jag genom att använda enkät som undersökningsmetod fick så mycket information som möjligt eftersom jag undersökte alla tre grupper och kom fram till att åsikterna varierade också inom gruppen. Kvalitativ metod fungerade väl i denna undersökning eftersom jag inte ville styra deras svar för mycket.

Undersökningen genomfördes snabbt i början av lektionen och nästan alla gick med på att fylla enkäten. Läraren hade redan på förhand frågat om studerandena vill delta i min undersökning och alla var samarbetsvilliga. Eftersom informanterna deltar i kurser på sin fritid och måste betala en kursavgift ville jag inte använda för mycket av deras tid. Jag utförde min enkätundersökning i slutet av november som kanske inte var den bästa möjliga

tidpunkten eftersom den är så nära jul och människor har ofta bråttom då. Det är kanske orsaken till det att många av studerandena var borta.

Om jag hade intervjuat till exempel en person från varje grupp hade jag fått höra bara deras åsikter men med hjälp av enkät fick jag en relativt omfattande uppfattning om studier i svenska vid medborgarinstitut. Genom en intervju hade jag ändå kunnat ställa preciserande frågor och på det viset hade jag fått kanske ännu mer omfattande svar.

Genom att intervjua läraren fick jag veta också lärares åsikt om hur studier skiljer sig vid medborgarinstitut från andra läroanstalter och vad hon tycker är viktigt att lära sig som vuxenstuderandena. Om jag också hade observerat deras lektion hade jag också själv fått en uppfattning om lektioner och kunnat förstå informanternas svar bättre.

6 AVSLUTNING

Syftet med denna studie var att redogöra för hur man studerar vid medborgarinstitut. Materialinsamlingen genomfördes som en enkätstudie och en intervju. Enligt resultaten är studierna vid medborgarinstitut lättare och friare än i andra läroanstalter. De har inga prov och allt lärande beror på ens eget engagemang.

Informanterna på kursen Svenska 1 ansåg att de hade studerat alla delområden av språkinläring jämnt, på kurs 2 ansågs att de mest hade betonat ordkunskap och grammatik och i den tredje gruppen betonades mest läsförståelse och nästan lika mycket också muntlig produktion. Lärandet koncentrerade sig mest på lärobokens uppgifter och både läraren och studerandena ansåg att läroboken är nyttig för dem.

Mina resultat kan naturligtvis inte generaliseras eftersom jag bara undersökte ett medborgarinstitut och antalet informanter var litet. Dessutom undervisade samma lärare alla dessa grupper och jag kan inte veta hur man lär sig svenska i andra medborgarinstitut. Det kan till exempel vara så att man i alla medborgarinstitut inte använder en lärobok därför att det inte finns någon nationell läroplan som man borde följa. Jag antar att det beror mycket på lärare och studerandenas önsknings hur det fungerar. I dessa grupper ansåg både lärare och studenter att läroboken är nyttig för dem eftersom de studerar ännu baskunskaper i språket.

I fortsättningen vore det intressant undersöka om studier vid medborgarinstitut har motsvarat studerandenas förväntningar: hur mycket studerandena har lärt sig under året och hur har de

lyckats utveckla sina muntliga färdigheter i talsituationer. Vidare vore det intressant att veta hurdana inlärningsstrategier de använder när de studerar svenska.

Jag anser att man kan ha nytta av denna undersökning eftersom det finns många människor som vill studera svenska och denna undersökning visade att man behöver svenska även i Mellersta Finland. Till min överraskning hade 28 % av informanterna börjat studera svenska eftersom de behöver eller kommer att behöva svenska i sitt arbete. Detta är en viktig grund om det är nödvändigt att motivera varför man måste studera svenska. Man ska inte heller glömma att det finns också arbetsplatser inom vuxenutbildningen och de kan vara potentiella möjligheter för många.

Litteratur

Alanen, R. 2011. Kysely tutkijan työkaluna. I: *Kieltä tutkimassa: tutkielman laatijan opas*. Tampere: Finn Lectura. 160.

Dufva, H. 2011. Ei kysyvä tieltä eksy: kuinka tutkia kielten oppimista ja opettamista haastattelun avulla. I: *Kieltä tutkimassa: tutkielman laatijan opas*. Tampere: Finn Lectura. 131-132.

Europa.eu. 2011. *Sammanfattning av EU-lagstiftningen*.

http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/index_sv.htm (Hämtad: 27.11.2011)

Hassinen, N. 2010. *Vuxenstuderandes motivation och tidens påverkan*. Kandidatavhandling. Institutionen för språk. Jyväskylän universitet.

Hirsjärvi, S. 1985. *Johdatus kasvatustilosophiaan*. Helsinki: Kirjayhtymä.

Hirsjärvi, S. och Hurme, H. 2000. *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino. 47-48.

Iisalo, T. 1999. *Kouluopetuksen vaiheita: Keskiajan katedraalikoulusta nykyisiin kouluihin*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava. 242-251.

Knowles, M. 1980. *Self-directed learning: a guide for learners and teachers*. Cambridge: Englewood Cliffs (N.J.).

Kokkinen, A., Rantanen-Väntsi, L., Tuomola, A. 2008. *Aikuisen oppijan kirja*. Helsinki: Kirjapaja. 11-15

Koro, J., Itseohjattu oppiminen - Aikuiskoulutuksen tavoita vai väline. I: *Aikuisten oppimisen uudet muodot- kohti aktiivista oppimista*. 1996. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. 4. uppl. Helsinki : Kirjastopalvelu. 21-31.

Lag om fritt bildningsarbete (21.8.1998/632)

Lehtisalo, L, Raivola R. 1986. *Koulutuspolitiikka ja Koulutussuunnittelu*. Porvoo: WSOY. 140-146.

Nyysölä, K., Hämäläinen, K. (utg.). 2001. *Elinikäinen oppiminen Suomessa*. Helsinki: Opetushallitus. 10-11.

Rinne, R., Mäkinen, J., Olkinuora E.; Suikkanen, A.2006. Linda ja elinikäisen koulutuksen muuttuvat lähtökohdat. I: *Elinkautisesta työstä elinikäiseen oppimiseen*. Jyväskylä: PS-kustannus. 14-17.

Rogers, J. 2004. Aikuiset oppijoina: hyvä tietää. *Aikuisoppiminen*. Tampere: Finn Lectura. 17-34.

Samverkande bildningsorganisationerna

<http://www.vsy.fi/se.php?k=10262> (Hämtad: 5.2.2012)

Suoranta, J., Kauppila, J. & Salo, P. 2008. Aikuiskasvatuksen tieteellistyminen. Aikuiskasvatuksen käsite. I: Suoranta, J., Kauppila J., Rekola H., Salo P. Vanhalakka-Ruoho M. *Aikuiskasvatuksen risteysasemalla- johdatus aikuiskasvatukseen*. Andra upplagan. Joensuu: Joensuun yliopistopaino. 9-24.

Silvennoinen, H. & Tulkki. (utg.) 2004, Elinikäisen oppimisen olennaista etsimään. I: *Elinikäinen oppiminen*. Tampere: Tammer-Paino Oy. 9-24.

Syväoja, H. 2004. *Kansakoulu-suomalaisten kasvattaja*. Jyväskylä: PS-kustannus.33-59.

Teriö-Poutiainen, T. 2006. ”De tappra och de trogna” *Observationer av de vuxnas studiemotivation för svenska vid ett medborgarinstitut*. Pro gradu-avhandling. Institutionen för språk. Jyväskylä universitet.

Thomas, A. M. 1991. *Beyond Education. a new perspective on society`s management of learning.* San Francisco: Jossey Bass. 30.

Tuomisto, J., 1997. Elinikäisen oppimisen muodot-teoreettiset lähtökohdat ja käytäntö. I: *Elinikäinen oppiminen*. 4. uppl. Helsinki: Kirjastopalvelu. 13-37.

Tuomisto. J., 2004. Elinikäisen oppimisen toinen sukupolvi- unohtuiko jotain?. I: *Elämänlaajuinen oppiminen ja aikuiskasvatus*. Pekka Salli .(utg.). 2.uppl. Helsinki: Kansanvalistusseura. 49-65.

BILAGA 1

Kysely Jyväskylän kansalaisopiston ruotsin kielen ryhmille 11/2011

Opiskelen Jyväskylän yliopistossa ruotsin kieltä ja tämä kysely on osa kandidaatintutkielmaani, jossa tutkin ruotsin kielen opiskelua kansalaisopistossa. Kyselyyn osallistutaan nimettömästi ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Kyselyn vastauksia käytetään tutkimusaineistona. Pyrihän vastaamaan kysymyksiin mahdollisimman kattavasti ja perustelemaan vastauksesi.

Mira Karppanen

Taustatiedot:

Sukupuoli:

Ikä:

Millä ruotsin kurssilla opiskelet? Ympyröi oikea kurssi.

Ruotsi 1

Ruotsi 2

Ruotsi 3

Kysely:

1. Mikä sai sinut osallistumaan tälle ruotsin kielen kurssille?

2. Oletko opiskellut ruotsia aiemmin jossakin muualla? Missä? Kuinka paljon?

3. Jos olet opiskellut ruotsia aiemmin, miten opiskelu kansalaisopistossa eroaa aiemmasta?

4. Laita seuraavat kielen oppimisen osa-alueet tärkeysjärjestykseen (1-6), niin että tärkeimpänä pitämäsi osa-alue saa numeron 1 ja vähiten tärkeänä pitämäsi osa-alue saa numeron 6.

Lukeminen ja tekstin ymmärtäminen

Sanaston opettelu

Kieliopin opettelu

Suullinen tuottaminen ja ääntäminen

Kuullun ymmärtäminen

Kirjoittaminen

Kommentoi, miksi laitoit ne tähän järjestykseen.

5. Mitä edellä mainittuja kielen oppimisen osa-alueita tällä kansalaisopiston kurssilla mielestäsi painotetaan eniten?

6. Mitä mieltä olet oppikirjan aihealueista?

7. Uskotko, että opiskelluista aihealueista on sinulle hyötyä tulevaisuudessa? Missä tilanteissa?

8. Keskittykö opiskelu mielestäsi lähinnä oppikirjan tehtäviin vai oletteko tehneet harjoituksia myös oppikirjan ulkopuolelta? Jos olette, niin millaisia harjoituksia olette tehneet ja kuinka paljon niitä on ollut?

9. Saatko itse vaikuttaa opetuksen sisältöön? Miten?

Kiitos vastauksistasi!

BILAGA 2

Haastattelu

1. Kuinka kauan olet opettanut ruotsia kansalaisopistossa?
2. Oletko opettanut muissa oppilaitoksissa?
3. Jos olet, miten opettaminen kansalaisopistossa eroaa muista?
4. Pitääkö mielestäsi aikuisopetuksessa keskittyä eri asioihin kuin silloin kun opettaa nuoria?
5. Mitkä kielen osa-alueet ovat mielestäsi tärkeitä aikuisten ruotsin oppimisessa?
6. Onko teillä opetussuunnitelmaa?
7. Jos ei, niin onko joka kurssilla silti jotkut tietyt asiat esimerkiksi kieliopissa ja sanastossa, jotka on pakko käydä läpi?
8. Käytättekö paljon kirjaa opiskelussa?
9. Oletteko tehneet myös harjoituksia kirjan ulkopuolelta? Jos olette, millaisia?
10. Saavatko opiskelijat ehdottaa aiheita? Ovatko he ehdottaneet?